

Mlv. felv.
Jogkezes elvezes 2020. 04. 22.
notkaronu. Boji

Dr. Kadlót Erzsébet
ügyvéd

1-1 pl. ötvény: 5
Joz. Elise
Kollég. 192.
Jb. Elise

SZÉKESFEHÉRVÁRI JÁRÁSBÍRÓSÁG	
ÜGYSZÁM	V.05. nev.
ÉRK.: 2020 APR. 29 54.	
PELDÁNY 1	FELZET: 2
ELTELELT 1	KOZTUK:
ÜGYSZÁM	15. P. 20432/2017
INDÍTÁSI DÁTUM	

Alkotmánybíróság részére

1015 Budapest

Donáti u. 35-45.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
a Székesfehérvári Járásbíróság útján	
Ügyszám:	IV/00831-0/2020
Érkezett:	2020 MÁJ 13.
Példány:	1
Melléklet:	13 db
Kezelőiroda:	elso fok: Székesfehérvári Járásbíróság 15.P. 20432/2017/39 masodfok: Székesfehérvári Törvényszék 1. Pf. 180/2018/40

Tárgy: Alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §)

Bírósági ügyszámok:

első fok: Székesfehérvári Járásbíróság 15.P. 20432/2017/39

masodfok: Székesfehérvári Törvényszék 1. Pf. 180/2018/40

Tisztelt Alkotmánybíróság!

(a továbbiakban: Indítványozó):

a) az Alkotmánybíróság ügyrendjéről szóló **1001/2013. (II. 27.) AB Tü. határozat** (a továbbiakban: Ügyrend) **27. § (1) és (3)** bekezdése szerint, a csatolt meghatalmazással igazolt jogi képviselője útján

b) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: **Abtv.**) **53. § (2) bekezdése** alapján, az alkotmányjogi panaszt az első fokú bíróság előtt benyújtva,

c) az Alaptörvény **24. cikk (2) bekezdés d) pontja** szerint,

d) valamint kérelmét az **Abtv. 27 § (1) bekezdés a) b) pontjaiban** foglalt feltételek bekövetkezésére alapítva,

e) az **Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában** foglaltak alapján

alkotmányjogi panaszt terjeszt elő

a Székesfehérvári Törvényszék **1. Pf. 180/2018/40.** számú jogerős ítélete és az ezzel felülbírált, a Székesfehérvári Járásbíróság **15. P. 20432/2017/39.** számú ítélete ellen.

I. Az indítvány jogi kellékeinek igazolása

1. Az Indítványozó az **Abtv. 27. § (1) és (2) bekezdése szerinti**, fentebb már megjelölt, az **Abtv. 29. §-ának** szem előtt tartásával előterjesztett alkotmányjogi panaszában az **Abtv. 30. § (4)**

bekezdésében és 51. § (1) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel

határozott kérelemként előterjeszti:

hogyan az Alkotmánybíróság

a) Az Alaptörvény

- XIII. cikk (1) bekezdésében védett tulajdonhoz való jog sérelmére,
- a XXVII. cikk (1) bekezdésében foglalt szabad mozgáshoz való jog sérelmére
- a XXVIII. Cikk (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljárás sérelmére

figyelemmel

b) állapítsa meg a Székesfehérvári Törvényszék 1. Pf. 180/2018/40. számú jogerős ítélete, valamint ennek nyomán a Székesfehérvári Járásbíróság 15. P. 20432/2017/39. számú ítélete alaptörvény-ellenességét és a támadott határozatokat semmisítse meg; valamint a Polgári Perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) vonatkozó szabályait (XXX. Fejezet) figyelembe véve kötelezze a bíróságot új eljárás lefolytatására.

2. Az alkotmányjogi panasz előterjesztése keretében irányadó szabályok szerint a határozott kérelem formulája körében az Indítványozó utal arra, hogy az Alaptörvény értelmezése és az alapjogsértés megállapítása, valamint a konkrét bírói döntésnek az Alaptörvénnyel való összhangjára vonatkozó alkotmányjogi helyzet megítélése az Alkotmánybíróság kizárólagos hatásköre, így kérelmemnek ez is az alapja.

3. A határozott kérelemre vonatkozó AB gyakorlat által megkívánt, a megsértett jog és az anyagi alkotmányellenesség megokolására vonatkozó további, érdemi okfejtését az Indítványozó – a logika szabályai szerint – az eljárási feltételek igazolását követően részletezi.

4. Az Abt. 52. § (1b) és (4) bekezdésében foglaltaknak megfelelően az alkotmányjogi panasz eljárási és anyagi jogi követelményeit az Indítványozó alábbiak szerint terjeszti elő, illetve az **Ügyrend 30. §-ában foglalt** nyilatkozatok szükségességére is figyelemmel a következőkben igazolja:

4.1. Az Abt. 51. § (1) bekezdése, valamint az **Ügyrend 25. § (5) bekezdése** és 27. § (1) bekezdése alapján a jogi képviselőt a csatolt ügyvédi meghatalmazás legitimálja.

4.2. Az **Ügyrend 26. § (2) bekezdésére** figyelemmel az Indítványozó nyilatkozik arról, hogy az ügyben felülvizsgálati eljárás – az indítványozó részéről – nincs folyamatban és ezt nem is kezdeményezi.

5. Az **Ügyrend 56. §-ában** foglaltakra figyelemmel az Indítványozó bejelenti, hogy nem közszereplő, nem járul hozzá adatai nyilvánosságra hozatalához. Hozzájárul azonban indítványa jogilag releváns tényeket tartalmazó összefoglalójának – a jogszabályok által előírt tartalommal történő – közléséhez.

6. Az **Ügyrend 9/A § (1) és (2) bekezdésére** figyelemmel az indítványozó bejelenti továbbá,

hogy a támadott bírói ítélet minősített adatot nem tartalmaz, legjobb tudomása szerint az azt megelőző eljárás ilyen adatkört nem érint.

7. Az **Ügyrend 28. § (1) bekezdésében** és **30. § (1) bekezdésében** foglaltakra figyelemmel az Indítványozó közli, hogy másodfokú ítélet dátumából is kiolvashatóan a jogerős döntés meghozatalának napja: 2020. február 26. mely megegyezik a (közvetlen) kézbesítés napjával, így az Indítvány határidőben előterjesztett. (A másodfokú bíróság az ítélet hirdetésére tűzött határnapot és a közlés mindkét formában e napon történt.)

8. Az **Abtv. 27. § b) pontjában** foglaltakra hivatkozva az Indítványozó bejelenti, hogy az ügyben jogorvoslati jogait kimerítette, további, érdemi és hatékony jogorvoslat a magyar jogszabályok szerint részére biztosítva nincs. A támadott döntés, az eljárást véglegesen lezáró, érdemi döntés.

9. Az **Abtv. 27. § (2) bekezdés a) pontjában foglaltakra** hivatkozással az Indítványozó bejelenti, hogy az egyedi ügyben való **érintettsége** megállapítható, mert az ügy **felperese** volt. Ezt az ítéletekkel igazolja.

10. Az **Abtv. 29. §-a** szerinti **érdemi alaptörvény-ellenességet** és az alapvető alkotmányjogi kérdés ezzel összefüggő kategóriáját az Indítványozó a tartalmi, anyagi jogi indokolás körében előadottak keretében fejté ki. Követve azonban az Abtv. és az Ügyrend rendelkezéseit, e pontban összefoglalóan utal arra, hogy a bíróság a támadott döntésében: az Alaptörvény Szabadság és Felelősség Fejezetében rögzített, a XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jogra, a XXVII. cikk (1) bekezdésében oltalmazott szabad mozgáshoz való jogra, a XXVIII. cikk (1) bekezdésében védett tisztességes eljáráshoz való jogra vonatkozó rendelkezéseket sértette meg, az Indítványozótól törvényi rendelkezés nélkül tulajdonjogot vont el és ezzel a személyesen érintett Indítványozónak alapjogi sérelmet okozott.

II. Az alkotmányjogi panasz anyagi jogi feltételeinek részletes indokolása

A.) Az alkotmányjogi panasz szempontjából releváns tények és a pertörténet bemutatása

11. Az Indítványozó 1992-től kezdődően, 1/1 arányban, az ingatlannyilvántartásba bejegyzett tulajdonosa a [REDACTED] hrsz. alatt lévő kivett, gazdasági épület, udvar megjelölésű, 859 négyzetméter térértékű, jelenleg – ingatlanforgalmi szakértő által becsülten – minimálisan 30 millió Ft körüli értéket képviselő ingatlannak. Az Indítványozó tulajdonában és ügyvezetésében áll a helyi [REDACTED] Kft. amelynek profiljába tartozik minőségi mezőgazdasági termékek forgalmazása, és ez az ingatlan is e tevékenységi körrel van kapcsolatban. Ezt az alaphelyzetet, az ingatlan tulajdoni állapotát, jogi státusát és rendeltetését az ügyben született egyetlen határozat sem vitatta; nem ennek az ingatlan tulajdoni helyzete volt a per tárgya. Az ítélet azonban ennek a konkrét ingatlannak a jogi és tényleges helyzetére vonatkozóan tartalmaz döntést, így ez a tény szorosan hozzátartozik az alkotmányjogi helyzet megítéléséhez.

12. Az ingatlan – a perbeli szakértői vélemény által is igazoltan és a jogerős ítélet által is

visszaigazoltan – **egyetlen** úton közelíthető meg. Ez a [REDACTED] [REDACTED] úról leágazó [REDACTED] [REDACTED] helyrajzi számú út, amely eredetileg az 1993. évi II. törvény 12. § (4) bekezdésének, valamint az 1992. évi II. törvény 16. §-ának, illetve az 1997. évi CXLI törvény 3. § (4) bekezdésének és a közúti közlekedésről szóló 1988. évi I. törvény (a továbbiakban: Kktv.) 32. § (1) bekezdésének egymással adekvát tartalmat hordozó rendelkezései alapján, – az időközben hatályba lépett Ptk. rendelkezéseivel összhangban – a földhivatali nyilvántartásba is bejegyezten a helyi önkormányzat törvény szerint **forgalomképtelen** vagyontárgyát képező – két forgalmi sávós, aszfaltos – **közút** (ma is). A közutat átminősítő eljárást soha senki nem kezdeményezett és erről szóló határozat (hivatalból) sem született. Ezt a jogerős ítélet is megállapítja [60. pont: „A per során megkeresett közlekedési hatóság nyilatkozata szerint (...) a perbeli út vonatkozásában ilyen kérelem benyújtására (...) az önkormányzati közút magánúttá nyilvánítására, a cseréhez engedély kiadására **nem került sor.**”]

13. 2002. október 31-én [REDACTED] Város Önkormányzata a 12. pontban körülírt, a törvény rendelkezései szerint **forgalomképtelen közútra, törvényi tilalom ellenében** csereszerződést kötött a 2001-ben alakult [REDACTED] Zrt.-vel és az 1998-ban alakult [REDACTED] Rt.-vel, minek folytán a két forgalmi sávós közút ez utóbbi két jogi személy „magántulajdonába” került. E jogi személyek az Indítványozóval térben egymás mellett elhelyezkedve, de külön ingatlan egységeken működnek.

14. Az Indítványozó a csereszerződésről annak megkötésekor és az követően éveken keresztül nem is tudott (ahogyan senki más) és az utat lényegében 2009. február 28-ig háborítatlanul használta. Az ingatlanán lévő épületet napi rendszerességgel ezen az úton közelítette meg. Munkagépeit, szerszámaikat az ingatlanán lévő felépítményben tárolta, a termékek hasznosításához, betakarításhoz használt eszközöket itt raktározta, így az ingatlan rendszeres igénybe vétele elkerülhetetlen volt. Ezen közben az ingatlana mellett lévő további ingatlanokon zavartalanul üzemelt a [REDACTED] Zrt és az [REDACTED] Rt is, amelyek azonban sem előzetesen, sem utólagosan nem is tájékoztatták a csereszerződés megkötésére irányuló szándékukról vagy egyéb olyan körülményről, ami a saját ingatlana hasznosításához kapcsolódó beruházásait, terveit befolyásolta volna.

15. 2009. február 28-án – szintúgy minden előzetes értesítés nélkül – a csereszerződésben érintett, a 13. pontban megjelölt két cég az **közutat sorompóval és a bejutást megakadályozását célzó humán erőforrás állandó alkalmazásának igénybevételével lezárta.** Az Indítványozó azóta is csak ideiglenes birtokvédelmi határozattal tudja igénybe venni a közutat, oda rajta és egyetlen – a perben törvényes képviselőjeként is eljáró családtagján (fián) kívül – mást a két említett cég által megbízott „magánőrség” nem is enged be, holott addig értelemszerűen az általa foglalkoztatottoknak és az általa engedélyezett körben más személyeknek is szabad bejárása volt. Mi több, a perben kiderült az is, hogy a sorompónál azóta is üzemelő „magánőrség” (a per tartama alatt is) **minden adatvédelmi szabályt félretéve**, a GDPR összes szabályát negálva rendszeresen naplózza az Indítványozó törvényes képviselőjének vagy vele ott megjelenő személyeknek (így például a perbeli jogi képviselőnek az első fokú bíróság által elrendelt helyszíni szemle előkészítése keretében történt) a belépését, ideértve a használt járművekre vonatkozó ismérveket is.

[Megjegyzés: Az ügyben a perben (utoljára) eljáró másodfokú bíróság rendelt el bizonyítást

az ingatlan tényleges használatának formái körében, s az adatvédelmi szabályok negálására csak ennek keretében derült fény. Arra nincs adat, hogy az adatvédelmi hatóság engedélyezte volna adatbázis létrehozását, az adatok kezelését.]

16. Itt jegyzendő meg, hogy az Indítványozó a helyi jegyző 2009. április 10-én kelt, az az ingatlanra való ideiglenes bejutást biztosító birtokvédelmi határozatának csak négy első fokú és négy másodfokú végrehajtási eljárást, bírósági eljárást és hatósággal való kikényszerítési eljárást követően tudott érvényt szerezni, és a lezárást követően (mai napig) csak így tudott tulajdonához hozzáférni. Végülis – az említett eljárások eredményeként – 2014. szeptember 14-étől „engedélyezte” a két ellenérdekű fél az Indítványozó saját ingatlanára történő – naplózás melletti – behajtását. Azaz a közúton megközelíthető ingatlanához, annak háborítatlan birtoklásához és használatához az Indítványozó a két forgalmi sávós közút önkényes lezárása folytán akadálymentesen nem is fért (nem is fér) hozzá. Bejutását gyakorta akadályozzák a sorompó késedelmes nyitásával, a behajtási jelzés negálásával.

17. Az Indítványozó – a megoldhatatlan helyzetben – **2011. március 25-én** nyújtott be keresetlevelet a [REDACTED] Zrt. I. r., az [REDACTED] Zrt. II.r. alperesekkel szemben, melyet utóbb [REDACTED] Város Önkormányzata III.r. alperesre vonatkozóan is kiterjesztett és amelyben a csereszerződés semmisségének megállapítását kérte. A bírósági eljárás tehát ténylegesen ettől az időponttól – lassan egy évtizede – van folyamatban. Az Indítványozó a pert megelőzően minden békés megoldást megpróbálva és közigazgatási hatósági eljárás keretében próbálta a tulajdoni helyzetet rendezni.

18. A Székesfehérvári Járásbíróság az ügyben 15. P. 20798/2011/75. szám alatt – először – 2013. november 21-én részítéletet hozott, melyben megállapította a három alperes által kötött csereszerződés semmisségét. Az írásbeli ítélet azonban már nem csupán a semmisségre vonatkozó megállapítást tartalmazta, de egy külön pontban elrendelte az eredeti állapot helyreállítását is.

19. A részítéletnek a rendelkező részre is kiterjedő, a szóbeli és írásbeli határozat közötti eltéréseire figyelemmel a Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2014. július 8-án meghozott, 1. Pf. 20703/2014/4. számú közbenső ítéletével az első fokú ítéletnek a szerződés **semmisségére vonatkozó rendelkezését helybenhagyva, a további döntéseket érintően elrendelte az eljárás megismétlését** és új határozat meghozatalát.

20. A jogerős másodfokú döntés ellen az Indítványozó perbeli ellenfelei, az alperesek, felülvizsgálati eljárást kezdeményeztek, amely a semmisségre vonatkozó jogerős rendelkezés megváltoztatását célozta.

21. A Kúria – első ízben – 2015. szeptember 30-án hozott az ügyben határozatot. A tárgyalásra azonban a felperest (Indítványozót) elmulasztotta megidézni. Az Indítványozó ez ellen perjogi úton kifogással élt, melynek a Kúria helyt adott.

22. Az újabb tárgyaláson a Kúria, mint felülvizsgálati bíróság a korábbi (saját) határozatát formailag hatályon kívül helyezte, de tartalmában azon nem változtatott. Ez azt jelentette, hogy a

Kúria a Pfv. I. 21958/2014/15. sz. végzésével a Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 1. Pf. 20703/2014/4. számú közbenső ítéletét, a Székesfehérvári Járásbíróság 15. P. 20798/2011/75. szám alatti ítéletének a semmisséget megállapító rendelkezésére is kiterjedő hatállyal hatályon kívül helyezte és az első fokú bíróságot ebben a keretben új eljárásra utasította. A végzés keltének időpontja: 2015. október 28.

23. Az első fokú, Székesfehérvári Járásbíróság időközben azonban a 19. pontban részletezett, a Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 1. Pf. 20703/2014/4. számú közbenső ítélete alapján a megismételt eljárás lefolytatását megkezdte. Bár a Kúrián folyt a felülvizsgálati eljárás, ezt a bíróság bíróság figyelmen kívül hagyta és 15. P. 20798/2011/96. szám alatt, 2015. február 10-én ismételten ítéletet hozott. Ebben a Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság 2014. július 8-án meghozott, 1. Pf. 20703/2014/4. számú, és éppen felülvizsgálat alatt álló közbenső ítéletében foglaltaknak eleget téve, **az eredeti helyreállapot helyreállításáról rendelkezett**, annak minden egyéb vonulatát is ideértve. Az első fokú bíróság értelemszerűen a semmisség megállapítását a törvényszék döntésében foglaltak megfelelően adottnak vette, abban a körben nem is folytatott semmilyen vizsgálatot, majd az Indítványozó perbeli ellenfeleinek fellebbezése folytán az iratokat felterjesztette a másodfokú bírósághoz (Székesfehérvári Törvényszék).

24. Ennek nyomán a 23. pontban pontban jelzett, a Székesfehérvári Járásbíróság 15. P. 20798/2011/96. számú ítéletét a Székesfehérvári Törvényszék, mint másodfokú bíróság felülbírálta, és 1. Pf. 155/2015/13. szám alatt 2016. február 29-én az ügyben ítéletet hozott, melyben a felperes eredeti keresetét teljes egészében – a saját korábbi, jogerős döntését is felülbírálva – **elutasította**. Az az ítéletből nem derült ki, hogy a másodfokú bíróság a jogerős – a keresetnek helyt adó részében érintett – a döntést milyen perjogi szabály alapján bírálta felül, vagy hogy a Kúria folyamatban lévő eljárásához képest mi volt az eljárásának a jogalapja.

25. A törvényszék új eljárása utóbb perjogilag is képtelenségnek is bizonyult, minthogy magát a csereszerződés semmisségére vonatkozó jogerős döntést a Kúria hatályon kívül helyezte és első foktól kezdődően új eljárást rendelt el (l. 22. pont). A kereset merituma pedig a semmisség kimondása volt. (Elutasító döntést nem is lehetett volna hozni, mert a jogalap kérdésében részint nem volt érvényes döntés, részint a Kúria határozta szerint megismételt eljárásnak kellett volna folyamatban lennie.) Az 1. Pf. 155/2015/13. sz. (másodfokú) ítélet 10. oldala e körben kifejezetten azt tartalmazta, hogy a Kúria által kifogásolt vizsgálatot az első fokú bíróság már a részítéletének meghozatala előtt elvégezte; szó szerint idézve: „a még meg sem hozott kúriai határozat folytán az előírások teljesítésével úgymond elől járt”.

26. Mindennek következtében eljárási „patthelyzet” keletkezett, mivel a törvényszék jogerős döntése nyomán az első fokú bíróság a Kúria ellentétes döntése ellenére nem folytatott semmilyen eljárást, minek folytán az Indítványozó kikerült még az ideiglenes birtokvédelmi határozat hatálya alól is. Végül – hosszas huzavona és újabb, ezúttal az Indítványozó részéről a másodfokú bíróság 1. Pf. 155/2015/13. számú ítéletének következményeit elhárítandóan kezdeményezett felülvizsgálati eljárás nyomán – a Kúria a **Pfv. I. 21478/2016/11. számú, 2016. december 14-én kelt** végzésével saját korábbi, a Pfv. I. 21958/2014/15. határozatának érvényt szerezve elrendelte az eljárásnak az

első fokú bírósági eljárástól kezdődő – az alaphatározatban előírt szempontokra is tekintettel történő – megismétlését, benne egy „árnyékpert” lefolytatását. Eszerint, mielőtt a bíróság a kereseti kérelemről dönt, az érdekmérlegelés körében hivatalból vizsgálja meg a felperes igényének más módon való teljesíthetőségét.

27. Ezt követően került sor a most támadott, a Székesfehérvári Bíróság 15. P. 20432/2017/39. számú első fokú ítéletének és az ezt lényegében helyben hagyó, a másodfokon eljáró Székesfehérvári Törvényszék 1 Pf. 180/2018/40. sz. ítéleteinek meghozatalára. A bizonyítási eljárás során az első fokú bíróság pusztán megismételte az ügyben felvett korábbi bizonyítást és – a gyakorlatnak megfelelően, tartva magát a kereseti kérelemhez – az árnyékpert nem folytatta le.

28. A másodfokú bíróság átlépve a keresethez kötöttség szabályain, külön bizonyítást vett a – pontosan sem irányában, sem tárgyában nem is meghatározott – árnyékpert általa relevánsnak tekintett elemeire. A felperesi, a szerződés semmisségének kimondására irányuló kereseti kérelemmel kívül ugyanis „más megoldásra” irányuló indítvány nem volt. **Ennek eredményként a másodfokú bíróság a kereseti kérelmet annak ellenére is elutasította, hogy a közút „közvetett kisajátít(ható)sága” körében a felperes keresetével szemben jogi érvet nem hozott fel, az árnyékpert lefolytatásának jogi lehetőségét, jogszabályi alátámasztottságát nem vizsgálta és valódi kereseti kérelmet érdemben nem is vizsgálta. A bíróság tehát összességében nem a keresetet bírálta el – pontosabban azt nem bírálta el – helyette olyan megoldást vizsgált és alkalmazott, amelyet egyik fél sem kért, amelynek a végrehajthatósága eleve több mint kétséges, költséges és nem pótolja az Indítványozónak a valódi jogait. Mindemellett olyan lehetőséget írt elő – szolgalmi jog létesítését – ami jogilag lehetetlen, minthogy közútra nem lehet szolgalmi jogot bejegyeztetni. Az árnyékpertben hozott döntés ugyankor továbbra sem biztosítja a félnek a tulajdonához való hozzáférést. A csereszerződés létrejött, a közút lezárása ugyanis azt eredményezte, hogy az Indítványozónak egy zárvány telke keletkezett, amelyet sehonnan nem tud megközelíteni, azaz lényegében elveszítette tulajdonát.**

B.) Az alkotmányos jogsérelem kifejtése

29. A bíróság a 27-28. pontokban rögzített eljárásával megsértette az Alaptörvény XXVIII. cikke (1) bekezdésében foglalt tisztességes eljáráshoz, a XXVII. cikk (1) bekezdésében oltalmazott szabad mozgáshoz való alapjogot és az Alaptörvényben XIII. cikkében védett a tulajdonhoz való jogot.

A közút alkotmányos fogalma és az ahhoz tapadó következmények, valamint ennek a konkrét ügyben való jelentősége, kihatása a szabad mozgáshoz való jog védelmére

30. A perben az alapproblémát az jelentette, hogy az Indítványozó ingatlanának megközelítésére alkalmas és lehetséges egyetlen megoldást a [REDACTED] úrról leágazó [REDACTED] helyrajzi számú közút képezi (ld: 12. pont). Ez a közút, a törvény rendelkezései szerint az önkormányzat (perbeli III. r. alperes) **forgalomképtelen** (elidegeníthetetlen), **törzsvagyonához tartozott**. A csereszerződés jogilag helytelenül tartalmazza (és ezt a támadott jogerős ítélet is elismerte), hogy ez forgalom elől elzárt magánút. A közút – magánút jelleg meghatározását több, egymással

konzekvens egységben lévő törvény tartalmazza: így az 1993. évi II. törvény 12. § (4) bekezdése, az 1992. évi II. törvény 16. §-a, illetve az 1997. évi CXLI törvény 3. § (4) bekezdése, illetve a Kktv. 32. § (1) bekezdése. **Az első három jogszabály rendelkezései a lex speciális viszonyában állnak a Kktv. útminősítésre vonatkozó rendelkezéseivel is; itt maga a külön törvény rendezi el véglegesen és kivételt nem tűrő módon az adott – útnak minősülő – ingatlanvilvántartási földterület jogi sorsát.**

31. Az önkormányzat (III.r. alperes) a csereszerződés előtti **nem folytatott le átminősítési eljárást**, noha törvényességi hatáskörében eljáró tisztségviselőjének tudomása kellett legyen arról, hogy a törzsvagyron éppen az elidegenítés szempontjából milyen speciális védelmet élvez, és ezen belül a közutakra vonatkozóan milyen törvényi rendelkezések vannak érvényben. Azaz erre nézve csereszerződést kötni kizárt; átminősítési eljárást pedig – figyelemmel – a **Kúria 2364/2011. közigazgatási elvi döntésében** foglaltakra is, egyébként is csak valamennyi érintettnek (így az Indítványozónak) a bevonásával lehetett volna. Az ugyanis központi kérdés, hogy mi lesz a közútról megközelíthető ingatlanok tulajdonosainak jogos igényeivel és ezt a Kúria gyakorlata szerint is előzetesen el kell rendezni.

(Megjegyzés: Még a Ket. alapján sem lehetett úgy eljárni, hogy az ügy tárgyának – vagy helyes, vagy helytelen – ügyviteli szempontú megjelölésével az adott eljárást az önkormányzat kivonja az érintettek hozzájárulási köréből. A Kúria az említett elvi határozatában éppen azt mondja ki, hogy az ügy érdemére tartozó kérdések és az ügy tárgya nem azonos fogalmak. Az ügy érdeméhez – általában a hatósági eljárásokban – nem csak az a szűk értelemben vett, korlátozottan értelmezett anyagi jogi kérdés tartozik, melyet az adott anyagi jogi jogszabály az ügy tárgyává tesz, hanem az eljárásban érintettek, a jogaik és jogos érdekeik esetleges sérelme kapcsán ügyfélle vált személyek ezen anyagi jogi kérdéshez való viszonya, azaz az ügyfelek ügy tárgyával összefüggő konkrét jogai és jogos érdekei, illetve ezek megállapítása, korlátozása, megvonása is. Ezen ügyféli szempontoknak az elbírálása nélkül az ügy érdemében sem lehet megalapozott döntést hozni.)

32. A perben rendelkezésre állt a konkrét ügyre irányadóan a – a **Fejér Megyei Kormányhivatal FEB/02/53-26/2013 számú tájékoztatója** is, amelyről az Önkormányzat III. r. alperesnek nyilvánvalóan tudnia kellett, minthogy **a kormányhivatal rendelkezésének címzettjei a címzetes főjegyzők és jegyzők**. Ez egyértelműen tilalmazta a csereszerződés megkötését, vagy bármilyen, átminősítés nélküli eljárást, és világos érvrendszert tartalmazott a közút-magánút problémakörére, valamint a közút törvényi rendeltetésére vonatkozóan. Amennyiben az érintett alperesek ezt követik, a mai helyzet létre sem jöhetett volna.

33. A közút fogalmának – a törvényi meghatározottságon kívül – létezik alkotmányos, a jelen ügyben is irányadó tartalma és ehhez kidolgozott alkotmánybírói gyakorlat kapcsolódik. A **3/1988. (II. 11.) AB határozatban** az Alkotmánybíróság kifejtette, hogy a **helyváltoztatás szabadságával kapcsolatos alkotmányos jog tartalmához a közlekedéssel összefüggő garanciák szorosan hozzátartoznak** és ezek jelentős, közvetlen korlátozására csak törvényben és a **szükségesség – arányosság alkotmányos garanciáinak szem előtt tartásával más alkotmányos cél és alkotmányos jog érdekében** kerülhet sor. A szabad mozgáshoz való jog részét képező közlekedés szabadságához való jog korlátozására ekként csak és kizárólag alkotmányos eljárásban keletkezett törvény teremtheti meg a feltételrendszert. Egy csereszerződés nem törvény,

garanciákról pedig végleg nem eshet szó, amikor a törvényesség betartásáért is felelős önkormányzat nem folytat le megfelelő eljárást.

34. A **109/2009. (XI. 18.) AB határozatban** – korábbi döntéseit is összegezve – az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy a közút „**közjóság**”. Kitért arra, hogy az **önkormányzati közutak, önkormányzati „közjóságok”** amelyek fenntartásért, az azokkal kapcsolatosan igénybe vehető közszolgáltatások biztosításáért az önkormányzatok felelősek; ebből eredő feladataikat ellátni pedig kötelesek. Az **önkormányzati tulajdon ugyanis a köztulajdon** egyik formája, „amelynek a magánjavakhoz viszonyítva fogalmi eleme a kollektív jelleg, ezért **annak használatából (...) nem lehet kizárni senkit.**” Miután a „helyi közjóság nem áll korlátlanul rendelkezésre, ezért ez a tény a fogyasztás és a hozzáférés biztosítása” törvényi szintű befolyásolást kíván meg és ez az alapja a közút forgalomképtelenné nyilvánításának; továbbá a helyi közúton a közút kezelője **mindekinek köteles biztosítani a közlekedési célú használatot.**

35. Azt már az **1256/B/196. AB határozat** és az **1068/B/2005. AB határozat** leszögezte, miszerint a közutakat érintő korlátozó előírások csak annak érdekében történhetnek, hogy az igénybe vétel **ne csak kevesek, hanem mindenki számára egyformán, azonos minőségben** biztosítható legyen. A **109/2009. (XI. 18.) AB határozat** ehhez azt fűzte hozzá, hogy a **közutat rendeltetésszerűen, közlekedési céllal mindenki csak másokra tekintettel veheti birtokba.** Az **1256/H/1996 AB határozatból** kiindulva pedig arra mutatott rá, hogy a korlátozások és előírások célja kizárólag a **véges javakkal való megfontolt, gazdaságos használatra** vonatkozó szabályok betartatása lehet. Az önkormányzatok közhatalmi feladata és felelőssége ebben a rendszerben az önkormányzati közjóságokkal kapcsolatban a közrend és a közlekedés biztonsága, mint alkotmányos értékek védelme lehet.

36. A fentiekből következően már eleve sérti minden olyan előírás, korlátozás **a szabad mozgáshoz, a közlekedés szabadságához** való alkotmányos jogot, amely a fentiekkel nem vet számot. Közjóság használatától magáncélok védelme, magánelőnyök biztosítása érdekében senkit kirekeszteni nem lehet, de pláne nem, ha ez egyben alapvető alkotmányos jogot sért. Alkotmányosan nem képzelhető el olyan megoldás, amely egy forgalomképtelen közutat akár természetes, akár jogi személyek kizárólagos használatába ad, kirekesztve abból minden más jogalanyt és ilyen megoldást a bíróság sem hagyhat jóvá. Ugyanezen okból nem járható út az a megoldás sem, amely önkormányzati kezelésben lévő közútra természetes vagy jogi személy részére teher bejegyzését biztosítja, és ilyen kényszermegoldás szintűgy nem hozható létre bírói ítélettel sem.

37. A **10/2002. (III. 20.) AB határozat** rámutatott arra is, hogy az **önkormányzati törzsvagyon** – köztük tehát a közút is – **eleve kötöttségekkel, ún „eredeti korlátokkal”** jött létre. Alkotmányos kötöttsége, hogy a közhatalom gyakorlásához szükséges anyagi feltételek rendelkezésre állásának biztosításával a kötelező a önkormányzati feladatok ellátását garantálja. Ezek a feladatok azonban **csak alapjogi garanciák betartásával valósulhatnak meg.** Megjegyzendő továbbá, hogy a Kktv. 29. § (2) bekezdése még azt is egyértelművé teszi, hogy akár a közforgalom elől el nem zárt magánút közforgalomból való kivonása is a közúthálózat csökkenését eredményezi, **így hatósági elbírálás tartozó fontos közlekedési érdeket** érint, ezért

tartozik külön engedélyezési eljárásra. Ehhez képest még inkább fontos közjogi és közlekedésbiztonsági kérdés a közút kivonása a közlekedési lehetőségek alól, ergo, az engedélyezési eljárás „csereszerződéssel” nem kerülhető meg.

38. Alkotmányjogi szempontból ezért volt már eleve elhibázott az, hogy a bíróság egy árnyékperben a szolgalmi jog bejegyzését – amit egyébként a felek közül senki nem kért és senki nem támogatott – hivatalból vizsgálta és azért utasította el a csereszerződés semmisségére vonatkozó kereseti kérelmet, mert az általa hivatalból szorgalmazott megoldást – absztrakt jogi értelemben – teljesíthetőnek látta/ vagy nem látta eleve kizártnak. (A feltételek ugyanis nincsenek az ítéletben.) A szolgalmi jog szintúgy teher, amely egy közúton nem korlátozhatja mások szabad mozgáshoz, közlekedésük szabad biztosításához való jogát és nem terhelheti a közvagyonnal való gazdálkodást, annak hasznosíthatóságát. Így a támadott ítélet ebben az értelemben jogbiztonságot sértő is, mert (ezért is) végrehajthatatlan. Az, hogy ██████████ város önkormányzata a közjósággal való gazdálkodás szabályait már a csereszerződéssel megsértette, még nem teremthet alapot arra, hogy ezt a helyzetet bírói ítélet újabb terhek bejegyeztetésével „kompenzálja”. Mindemellert az újabb teher legfeljebb a szolgalmi jog jogosultjának helyzetét oldaná meg, de semmit nem javítana azon több millió jogalany helyzetén, akik alkotmányosan – gyalogos vagy járművel való közlekedésre – bármikor jogosultak igénybe venni a közutat.

39. A közútnak – és korábban is ténylegesen közútként funkcionáló perbeli útnak – a csereszerződéssel létrehozott köztulajdonból való kivonása és az ezen szerződés semmisségére vonatkozó kereseti kérelem elutasítása az **Indítványozót teljes mértékben akadályozza, meggátolja abban, hogy szabad mozgáshoz, szabad közlekedéshez való jogát – egyébként a saját ingatlana vonatkozásában (ami további jogsérelem alapja) – gyakorolja.** Ugyanakkor az alperesek által jogellenesen létrehozott helyzet a közvagyon védelmének sem felel meg. Az önkormányzati utak forgalomképtelen törzsvagyon keretébe sorolásakor a szabályozás célja annak megakadályozása volt, hogy az önkormányzatok a törzsvagyont feléljék, tekintve, hogy olyan vagyonról van szó, ami az önkormányzatiság lényegéhez, a kötelezően ellátandó közszolgáltatások teljesítéséhez tartozik. Az elkótyavetyélés megakadályozása érdekében mondta ki a bíróság az **EBH 2006. 1562 és EBH 823. 2002 sz. döntésekben is, hogy a törvényben forgalomképtelenként meghatározott dolgok elidegenítése semmis.**

40. Az Alkotmánybíróság több határozatában vizsgálta az utak helyzetét, minősítését, eredeti státusukból való kivonását, bár azt meg kell jegyezni, hogy ezek – a jelenlegihez képest – jellemzően fordított előjelű esetek voltak. Olyan ügy nem volt a testület előtt, amely „**közjóság**” **magánjogi csereszerződéssel való, ilyen típusú elvonását vizsgálta volna, így ez több szempontból is alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés.** Van azonban ezeknek a határozatoknak olyan elvi magva, ami jelen ügyben is irányadó. Nevezetesen a testület mindannyiszor megállapította, hogy az utak „minősítése” nem alakítható szabadon, az átminősítésnek számos feltétele, külön eljárásrendje van, amelynek során az alkotmányos szabályok nem mellőzhetőek.

41. A **28/2003. (VI. 2.) AB határozat** – döntően az önkormányzati utakra koncentrálva – áttekintette az utak minősítésére, az ezekkel kapcsolatos rendelkezési jogra vonatkozó, a

közlekedési és nem közlekedési célú előírások és korlátozások rendszerére vonatkozó szabályokat. Az már ebből a határozatból is világosan megállapítható, hogy működtetési szempontból a helyi közutak tulajdonosi jogainak gyakorlója az önkormányzat képviselőtestülete vagy a jegyzője (osztott hatáskör) lehet, ami – a közút funkciójára tekintettel – azonban nem terjed ki a tulajdonnal való rendelkezésre, csupán bizonyos hozzájárulások megadására, intézkedések megtételére korlátozódik.

42. A **3012/2017. (II. 8.) AB határozat** nagyon részletesen levezette az utakra vonatkozó szabályozás történeti alakulását {[38], [42]-[43] pontok}, hozzátéve azt is, hogy a jogi státusban csak a szabályosan lefolytatott minősítési eljárás hozhat törvényes változást. Mindaddig, amíg az erre kijelölt szervek a tulajdonos által kezdeményezendő szabályos eljárásban nem hoznak erről határozatot, s az nem válik véglegessé (nem emelkedik jogerőre), addig az adott út vonatkozásában csak a törvény szerint hozzá kapcsolódó jogok gyakorolhatók. Ebből következően az állami és önkormányzati utak esetében szavatolni kell a közjavakkal való gazdálkodásból eredő kötelezettségeket is. Végezetül azt is kimondta, hogy egy út jogi jellege nem változik meg pusztán attól, hogy arról akadályt önkényesen eltávolítanak; amiből következően viszont akkor sem, ha ilyen akadályt elhelyeznek. A határozat szerint az akadály tényszerű megléte és annak jogszerűsége külön vizsgálendő kérdések. A határozathoz fűzött párhuzamos indokolás – nem utolsósorban – rögzíti azt is, hogy az alkotmányos tulajdonvédelem „útügyben” sem negálható: Tulajdonjogot és ahhoz kapcsolódó jogosítványt, valamint annak gyakorlása és védelme érdekében fennálló jogosultságot ugyanis jogalkalmazó szerv, így a Kúria sem korlátozhat; törvényen felüli (kívüli) korlátozásokat nem írhat elő (határozat 61. pont).

43. Ehhez a határozathoz kapcsolódóan megjegyzendő az is, hogy az Alkotmánybíróság minden döntésében következetesen hangsúlyozza, miszerint az utak jogi minőségének meghatározása (megnevezése) szigorúan jogszabályi kérdés és a „helyben szokásos szleng” vagy a szakszerűtlenül használt – sok esetben még a huszadik század második felének elejéről ránk maradt – köznyelvi fordulatok szerinti megnevezés a jogi helyzet megítélésekor nem köti (jogszabály ellenében nem is kötheti) sem a hatóságokat, sem a bíróságokat és az Alkotmánybíróságot sem. Így annak megítélésekor, hogy egy útra (útszakaszra) milyen – garanciákkal övezett – átminősítési eljárás vonatkozik csak a jogszabály rendelkezései alapján ítéltető meg. Ebből következően az út jogi minősége szempontjából jelen ügyben sem lehet irányadó semmi egyéb, mint a törvény, illetve az ennek nyomán keletkezett földhivatali bejegyzés. Ezzel azonosan a szakhatósági eljárásokra irányadóan a **KIF/10187-1/2016 NFM számú állásfoglalásában** a Nemzeti Fejlesztési miniszter is leszögezte, amit a **18/2015. (VI.15.) AB határozat** részletesen ki is fejtett (38. pont), hogy „kizárólagos tulajdonú (...) közforgalom elől elzárt saját használatú út” és ehhez hasonló fogalmak csak a rendszerváltozás előtt léteztek, így ezeket a bíróságok sem vehetik figyelembe.

44. Az Alkotmánybíróság – a fentebb felsorolt és további döntéseiben töretlenül követte – az **1124/B/1992 AB határozatában** foglalt elvet, amely a jelen ügghöz hasonló helyzetből kiindulva egyszer s mindenkorra leszögezte, hogy a fentebb már többször említett **jogszabályok meghozatalakor** a jogalkotó absztrakt módon is végérvényesen és kivételt nem tűrő módon mérlegelte, hogy a perbeli helyzet előzményeiből „kiszármazott” utak **minden külön eljárás nélkül** közöttá **válnak**. Ez szolgálja a közérdeket, ami elől minden magánérdeknek meg kell

hátrálnia. Olyan helyzet pedig nem jöhet létre, ami ehhez – a híven követett – alaplöntéshez képest a szabad mozgás és a közlekedés szabadsága alapjogának szempontjából bárki számára visszalépést jelent. „Minden más esetben” a rendes bíróságok is ugyanezt az elvet tartották és tartják szem előtt. Ékes bizonyítéka ennek a **Legfelsőbb Bíróság KGD 2008. 107. döntése**, amely az önkormányzatokra vonatkoztatva összefoglalóan tartalmazza a törzsvagyon forgalomképtelenségének meritumára vonatkozó – azóta is töretlenül követett – bírói gyakorlatot.

A tisztességes eljáráshoz való jog

45. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a bírósághoz való hozzáférés mellett az eljárás minősége is alapvető jelentőségű alkotmányjogi kérdés. Az Alkotmánybíróság a – IV Alaptörvény-módosítással nem érintett – 3068/2013. (III. 14.) AB határozatában és a 7/2013. (III. 1.) AB határozatában a jogállamiság, jogbiztonság, tisztességes eljárás körében e tekintetben fenntartotta korábbi határozatainak releváns lényegét. A 7/2013. (III. 1.) AB határozatában a kontinuitást megerősítve rámutatott: „Az eljárás tisztességének alkotmányos követelményrendszerét a 2011. december 31-éig hatályban volt Alkotmány 57. § (1) bekezdése úgy fogalmazta meg, hogy 'a bíróság előtt mindenki egyenlő, és mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat, vagy valamely perben a jogait és kötelességeit a törvény által felállított független és pártatlan bíróság igazságos és nyilvános tárgyaláson bírálja' el.” Kifejtette továbbá, hogy az Alkotmánybíróság az új, alaptörvényi szintű feladatának, a **bírói döntések Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatakor az Alaptörvényben megfogalmazott tisztességes eljárás alkotmányos követelményrendszerének elemeit alkotmányos mérceként veszi figyelembe.**

46. A testület a tisztességes eljáráshoz való jog lényegéről kialakított álláspontját elvi jelentőséggel a 6/1998. (III. 11.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh.) foglalta össze. Az Abh.-ban megfogalmazott megállapításokat az Alkotmánybíróság utóbb több döntésében [5/1999. (III. 31.) AB határozat, ABH 1999, 75.; 14/2002. (III. 20.) AB határozat, ABH 2002, 101, 108.; 15/2002. (III. 29.) AB határozat, ABH 2002, 116, 118–120.; 35/2002. (VII. 19.) AB határozat, ABH 2002, 199, 211.] is megerősítette és gyakorlattá formálta. Az Abh.-ban kimunkált alkotmányos mérce értelmében a tisztességes eljárás (*fair trial*) követelménye az eljárásjogi garanciák érvényesülését is felöleli, és egy olyan minőséget jelent, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembe vételével lehet csupán megítélni. Ebből következően egyes részletszabályok hiánya miatt éppúgy, mint valamennyi részletszabály megalkotásának dacára lehet egy eljárás méltánytalan, igazságtalan vagy nem tisztességes.

47. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a tisztességes eljáráshoz való jog magában foglalja az alkotmányszövegben kifejezetten nem nevesített bírósághoz való jog valamennyi feltételét. (ABH 1998, 91, 98–99.) A tisztességes eljáráshoz fűződő jog körébe tartozik a **hatékony bírói jogvédelem követelménye**, amely szerint a jogi szabályozással szemben **alkotmányos igény, hogy a perbe vitt jogokról a bíróság érdemben dönthessen.** Önmagában a bírói út igénybevételének formális biztosítása ugyanis nem elegendő az eljárási garanciák teljesedéséhez, hiszen az alkotmányos szabályban előírt garanciák éppen azt a célt szolgálják, hogy azok megtartásával a bíróság a véglegesség igényével hozhasson érdemi döntést. A tisztességes eljárás követelménye tehát magában foglalja a hatékony bírói jogvédelem igényét is. [Vö: 8/2011. (II. 18.)

48. A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog részét képező bírósághoz fordulás joga a polgári jogi ügyekben nem egyszerűen annyit jelent, hogy a jogalanyok a vitás jogok vagy kötelezettségek védelme érdekében kérelemmel fordulhatnak a bírósághoz és ezzel kiválthatják az eljárás megindulását. Az eljárás megindítóját a fél jogai illetik meg, azaz az eljárásban alanyai, alakítói és nem tárgyai, tűrésre kötelezett elszenvedői az eljárásnak. [vö: 59/1993. (XI. 29.) AB határozat, 36/2014. (XII. 18.) AB határozat] A bíróságnak a vitát érdemben kell elbírálnia [vö: 3124/2015. (VII. 9.) AB határozat], melynek során a kereseti kérelem valamennyi elemének érdemi megvizsgálására kötelesek (**kereseti kérelem kimerítésének kötelezettsége**). Ezzel adekvát az Emberi Jogok Európai Bíróságának (a továbbiakban: EJEB) a tisztességes eljárásra vonatkozó, a polgári ügyekben irányadó gyakorlata is. Eszerint (röviden összegezve) a polgári jogi jogvitákban érintett jogokat illetően a tisztességes eljárás két alapvető feltétele, hogy a bíróság rendelkezzen jogosultsággal arra, hogy az eléje terjesztett ügy összes tény- és jogkérdésével foglalkozhasson és legyen olyan eljárási rend, amely a bizonyítékok teljes körű szolgáltatására a félnek lehetőséget biztosít. (vö: *Woningen v. The Netherlands* 1996.VI.p. 2015.)

49. A 24/2018. (XII. 28.) AB határozat kimondta azt is, hogy a „bírósághoz fordulás jogából következően tehát a bíróságok a kereseti kérelem valamennyi elemének érdemi megvizsgálására (a kereseti kérelem kimerítésére) kötelesek. A kereseti kérelem kimerítésének kötelezettsége azt a követelményt támasztja a bírói döntéssel szemben, hogy a bíróságok érdemi vizsgálat eredményeként az ítélet rendelkező részében rendelkezzenek a kereset, illetőleg viszontkereset valamennyi eleméről.” Ebből viszont már önmagában is az következik, hogy **a polgári perben a döntés a fél kereseti kérelméről szólhat és nem a bíróság által indukált, tetszőleges „helyettesítő megoldásról.”**

50. Nem téveszthető szem elől, hogy a bíróság határozatához anyagi jogerő, *res iudicata* hatás és végrehajthatóság kapcsolódik. Ezeket a hatásokat az „árnyékperben” hozott döntés is élvezi. A fél tehát a főkövetelését akkor sem viheti többé perbe, ha valójában ez érdemben nem is kerül megvizsgálásra (mint jelen esetben), hanem csupán egy olyan jogcímen történő döntést jelent, amit a fél (a felek egyike sem) kért. Nem véletlen tehát, hogy **a bírói gyakorlat maga is szigorúan tilalmazza is az árnyékperes lefolytatását** és különösen a bíróság hivatalból való eljárását. Mindemellett persze árnyékper és árnyékper között is lényeges különbségek lehetnek. Az például egészen más helyzet, ha a bíróság egy esély elvesztése következményeit mérlegeli „feltételes módon” (mint az árnyékperes leggyakoribb esete), s amit nagyon gyakran a fél kér, mintha egy olyan kérelem köré és olyan jogcímen alapítva szervezi az árnyék-eljárást, amelyet egyik fél sem kért, de pláne ami jogilag más okból is lehetetlen/tilos; így a döntés „garantálja” a végrehajthatatlanságot. Ez súlyosan sérti a fél magánautonómiáját, azaz az eljárás tisztességét; **ténylegesen kiüresíti a bírósághoz fordulás jogát.**

51. A jelen ügyben a tisztességes eljárás sérelmet szenvedett azzal, hogy **a bíróság nem a perbe vitt igényt bírálta el, sőt megkerülte** az annak mentén való döntéshozatalt. A kötelező erejű jogszabályok sérelmének vizsgálata helyett saját szempontokat határozott meg a kérdés „megoldására”. Az – a legkülönbözőbb, az ügyben született határozatokból kitűnően –

nyilvánvalóan egyértelmű volt a bíróság számára, hogy az Indítványozó helyzete a támadott csereszerződés következtében tarthatatlanná vált. Azt vitatni nem lehetett, hogy az adott területen rendelkezik egy kizárólagos tulajdonú, értékes ingatlannal, melyet ténylegesen használt és használ, s ami a közútra vonatkozó csereszerződés következtében egyszerűen egy megközelíthetetlen „zárvány” telekké alakult. A napnál világosabb, hogy ez megoldandó konkrét tulajdoni probléma. Ahelyett azonban, hogy a bíróság azt a kérdést vizsgálta volna, hogy ez miként jöhetett létre, és a kiváltó okot szüntette volna meg, adottnak vette ennek „megváltoztathatatlanságát”, de arról sem gondoskodott, hogy az Indítványozó kompenzációhoz jusson. Ehelyett hivatalból eljárva áttért egy árnyékperre, majd csak annak eredményét rögzítette az ítéletében, amire ennek keretében jutott és nem adott választ a semmisség kérdésére. Vagyis a perbe vitt jog nincs eldöntve, csak a kereset van – elméletben úgy általában létező, de jelen perben alkalmazhatatlan – elvi lehetőségre hivatkozással elutasítva. Mindvégig elmaradt annak az alapkérdésnek a vizsgálata, hogy a [REDACTED] Város Önkormányzata által aktivált cserének volt-e hibátlan jogi alapja, ezen belül annak megvizsgálása, miszerint egyáltalán mobilizálható tulajdont vont-e be a cserealapba. A törvény ugyanis kimondja, hogy a perbeli út forgalomképtelen, az az Önkormányzat elidegeníthetetlen tulajdona, amiből egyenesen következett volna a semmisség megállapítása.

52. Azt is pontosan tudta minden eljáró bíróság, hogy másként – minthogy ez a tulajdon elidegeníthetetlen – a jogszabály nem is rendelkezhetne, minthogy közútról van szó. Közutat pedig csak nagyon speciális feltételek fennállása esetén, csak a külön törvény által meghatározott eljárási rendben, csak a további alkotmányos jogok sérelmét nem okozva lehet ebbéli funkciójától megfosztani. A közút jelleg megszüntetése ugyanis minden esetben minimálisan egy alapvető jogot: a szabad mozgáshoz való jogot korlátoz vagy eliminál, válogatás nélkül minden jogalanyra kiterjedően. Ehhez járulhatnak és jelen ügyben járulnak is más alkotmányos sérelmek. Erre a gyökereiben alapjogellenes helyzetre nem is tér ki a másodfokú bíróság támadott döntése, s azt a perben soha nem is vizsgálták és így nem is volt mód arra, hogy a bíróság – legalább az egyébként a Kúria által előírt – érdemrlegelést a tisztességes eljárás követelményei szerint elvégezze.

53. Az Indítványozó az ügyben nem „bárki”, akinek a jogait csupán potenciálisan elvont jogkérdést felvetve sérti a csereszerződés. Nem hobbiból, szórakozásból kívánja igénybe venni az eddig szabadon használt közutat, nem „úgy általában” akarja gyakorolni az Alaptörvényben vagy a Ptk-ban biztosított jogait. Nem egy „átutazó” [REDACTED] városában, hanem **az a közvetlen érdekelt, akinek mindennapi tevékenységét, gazdálkodását, működését sérti a törvények megsértésével létrehozott helyzet. Az a károsult akinek az alkotmányellenes jogi helyzetét – benne nem csupán a szabad mozgáshoz való jogát, hanem tulajdoni sérelmét – a támadott csereszerződés hozta létre.** Ennek alapján **nem tiltható el attól, hogy bíróság előtt védje meg jogait és a bíróság valós kereseti kérelmével foglalkozzon.**

54. Miután – az alperesekre nyilvánvalóan következmények nélküli, már megkezdésekor láthatóan a semmibe torkolló végrehajthatatlan – árnyékperre helyeződött a hangsúly a perbeli alperesek további lépéseket tettek a felperes jogainak végleges eliminálására, amiről a bíróság tudomással rendelkezett, de aminek a megakadályozására nem tett semmit. A III. r. alperes – az egyébként a közérdek és közjószág védelmére köteles önkormányzat – 2017. július 3-án beadványt nyújtott be a Járásbíróságra, melyhez mellékelte egy "telekalakítással vegyes ingatlan ajándékozási

szereződés" elnevezésű okiratot. Ebből megállapíthatóvá vált, hogy a III. r. alperes jelen per folyamatban léte ellenére – per és tehermentesen – ajándékozás jogcímén átruházta a [REDACTED] hrsz-ú "kivett temető" megnevezésű, jelen perben érintett ingatlant a [REDACTED] javára. Az ingatlan ezzel megszűnt, az beolvadt a [REDACTED] tulajdonában álló [REDACTED] hrsz-ú ingatlanba. A szerződés aláírásának dátuma: 2017. május 3. A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 13.§ (4) bekezdése ellenére a z ingyenesen tulajdonba adott [REDACTED] hrsz-ú ingatlanra a 15 évig tartó elidegenítési tilalmat sem jegyeztették be. Ez a mozzanat azonban nyilvánvalóan az Indítványozó eredeti állapotba való visszahelyezésének megnehezítését célozta. Az azonban – miként erre az Indítványozó írásbeli beadványában fel is hívta a figyelmet – alkotmányosértő és jogellenes, hogy az Indítványozó (felperes) tulajdoni jogosítványai minden kompenzáció nélkül véglegesen elvonásra kerüljenek és az önkormányzatnak a pertől független felelőssége is van. Ebből látható azonban hogy az ügyben mindenki pontosan tudja, hogy a csereszereződés az Indítványozó szempontjából egyáltalán nem hozott létre irreverzibilis folyamatot, csak éppen a bíróságok minden lényeges kérdésben megkerülték a döntést, – a polgári jogban lassanként már ismeretlen, a magánautonómiát sértő, hivatalból való eljárást alkalmazva. Ez viszont nem a perbe vitt jog tisztességes eljárás szerinti elbírálása.

A tulajdonhoz való jog kérdése

55. Az indítványban rögzített tények leírásából is láthatóan a peres eljárás tárgya az indítványozó tulajdonhoz való jogát közvetlenül érintette. A perbeli szerződéssel az ellenérdekű felek egy közút tiltott cseréjével abba a helyzetbe hozták, hogy a 30 millió Ft-ot meghaladó ingatlana megközelíthetetlené vált, azt funkciójának megfelelően használni nem tudja és bármikor végleg elveszítheti az oda való bejutást. Ezzel lényegében elveszíti a tulajdonhoz való jogának lényegét: a használathoz, hasznosításhoz és birtokláshoz való jogot.

56. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében alapjoggá nyilvánított tulajdonhoz való jog védelme kapcsán is irányadók az alkotmánybíróági gyakorlat kontinuitására vonatkozó határozatok. Ezekből megállapíthatóan a tulajdonhoz való jogot az Alkotmánybíróság valójában kezdettől fogva alapjogi védelemben részesítette [összefoglalóan: 64/1993. (XII. 22.) AB határozat], annak társadalmi és szociális kötöttségeivel együtt, s valójában az Alaptörvény a tulajdon alapjogi mivoltát a rendszertani elhelyezéssel is megerősítette.

57. Az Alkotmánybíróság szerint a tulajdonvédelem alkotmányos tartalma a következőkben határozható meg: „Az Alkotmány a tulajdonjogot, mint az egyéni cselekvési autonómia hagyományos alapját részesíti védelemben. Az alkotmányos védelemnek úgy kell követnie a tulajdon társadalmi szerepének változását, hogy közben ugyanezt a védelmi feladatot elláthassa. (...) A tulajdonhoz való alapvető jog védelmében a minőségi határvonal ma már nem a tulajdon korlátozása és a polgári jogi értelemben vett elvonása között húzódik. Az alkotmányosság kérdése az lett, hogy milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozásokat minden ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért.” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat]

58. Az alkotmányos tulajdonvédelem a legújabb határozatok szerint is kiterjed minden olyan jogosítványra, amely a jogosult pozícióit meghatározza [17/1992. (III. 30.) AB határozat, 40/1997. (VII. 1. AB határozat)]. **Ekként az alkotmányos tulajdonvédelem magában foglalja a tulajdonjog egyes részjogosítványait, a birtoklást, a használatot, a hasznosítást, hasznok szedésének jogát, a rendelkezési jogot, vagy a jogos várományt.**

59. Az Indítványozónak – senki által nem vitatottan – a perbeli közútról és csak onnan megközelíthető, gazdálkodási tevékenységet biztosító ingatlana zárvány telekké alakítása nem pusztán a tulajdon békés élvezetébe való beavatkozást jelent, hanem megélhetésének alapját veszélyezteti. Az ingatlanon további, nagy értékű gépei és termelőeszközei vannak, az a napi működése során is nélkülözhetetlen működési terepet jelent.

60. Kétségtelen tény, hogy a tulajdonhoz való jog nem korlátlan és korlátozhatatlan; az alapjogként védett tulajdon tartalmát annak köz- és magánjogi korlátaival együtt kell értékelni, s az alkotmányos tulajdonvédelem szoros összefüggésben áll a tulajdon alanyával, tárgyával és funkciójával. A korlátozhatóság határaitra vonatkozóan az Alkotmánybíróság a maga számára is irányadóan a mércét úgy fogalmazta meg, hogy: „Az állami beavatkozás alkotmányosságának megítélésének súlypontja, az alkotmánybírósági értékelés voltaképpeni tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett.” A közérdek követelményének a klasszikus közhasznú és közcélú korlátozásokon túl, olyan korlátozások is megfelelhetnek, amelyek közvetve oldanak meg társadalmi problémákat [64/1993. (XII. 22.) AB határozat]. A határozatokból azonban kitűnik az is, hogy – ha máshol nem – legkésőbb az arányosság követelményének vizsgálhatósága keretében ezt azonban a jogalkotónak igazolnia kell. [pl. 13/1998. (VI. 30.) AB határozat, 3/2000 (II. 25) AB határozat] Jelen esetben azonban semmiféle közérdek nem volt igazolható. Sőt a **közérdeket éppen annak a III.r. alperesnek kellett volna védenie, a közjóságot egyenlő esélyekkel biztosítania minden érintett és jogosult számára, amely a közérdek ellenében magánérdeket szolgáló szerződéseket hozott létre, kivonva a közutatót a közrendeltetés alá.**

61. Az alkotmánybírósági gyakorlat nem hagy kétséget afelől, hogy a tulajdon elvonásának/korlátozásának esetkörébe nem csupán a nyílt és egyértelmű, azonnali tulajdonelvonás tartozik. **Közvetett megoldások is vezethetnek a tulajdon valamely részjogosítványának meg nem engedhető korlátozásához vagy a tulajdon egészének (lényeges részének) elvonásához,** s ezek a megoldások sem mentesek az **értékgarancia** követelménye alól, ami az alkotmányos tulajdonvédelem sarokpontja. Ezt erősítette meg a 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, amely kimondta, hogy a gazdasági önállóság csökkentésének van az – még a jogalkotó részéről is alaptörvényellenes szintje – amikor a tulajdonjogba történő beavatkozás révén, a beavatkozást ellensúlyozó előnyök hiányában már nem tűrhető el. Ugyanakkor a támadott határozat folytán előállt az a helyzet, hogy az Indítványozó – minthogy keresetét, alaptörvényi és eljárási szabályok megsértésével – a bíróság törvénytelen elutasította, teljes kompenzáció-hiányos állapot mellett, gyakorlatilag elvesztette tulajdonhoz való jogát. Az eljárási garanciák kiüresítése így okozott anyagi jogsértést, az indítványozó tulajdoni helyzetére vonatkozóan.

62. Az Indítványozó esetében tipikusan a burkolt, közvetett elvonás valósult meg, azzal,

hogy az Önkormányzat forgalomképtelen közutat cserélt el magánjogi jogalanyokkal. Ennek a helyzetnek az orvoslására az Indítványozó alappal és joggal tart igényt. Emögött **semmilyen méltányolható közérdek nincs**. Ha azonban ilyen még az ellenérdekű felek igazolnának is, akkor sem járható út a bíróság részéről a tulajdon elvonásának törvénytelen módját minden kompenzáció nélkül jóváhagynia, sőt hivatalból olyan megoldást alkalmaznia, amelyet mindenki ellenez, méghozzá egy olyan jogintézményen (a szolgalmi jogon) keresztül, aminek a visszaszorítására a jogalkotó a polgári anyagi jog új szabályozásakor kimondottan törekedett.

(Megjegyzendő, hogy egyébként méltányolható közérdek esetén sem a csereszeződéssel való burkolt tulajdonelvonás a járható út, hanem az önkormányzat részéről az azonnali, feltétlen kártalanítás mellett megvalósuló kisajátítás jogintézményének alkalmazása. Ehhez ugyanis fűződnek eljárési garanciák és szavatolható az értékgarancia alkalmazása.)

63. Az Alkotmánybíróság azt is több ízben hangsúlyozta, hogy a tulajdon alkotmányos védelemnek úgy kell követnie a tulajdon társadalmi szerepének változását, hogy közben ugyanezt a védelmi feladatot elláthassa. „(...) A tulajdonhoz való alapvető jog védelmében a minőségi határvonal ma már nem a tulajdon korlátozása és a polgári jogi értelemben vett elvonása között húzódik. Az alkotmányossági kérdés az lett, hogy milyen esetekben kell a tulajdonosnak a közhatalmi korlátozásokat minden ellenszolgáltatás nélkül eltűrnie, mikor tarthat igényt kártalanításra tulajdonosi jogai korlátozásáért.” [64/1993. (XII. 22.) AB határozat] Nyomatékosan hangsúlyozandó, hogy ez az alkotmányos tartalom azonban csak a közérdekű korlátozásokra vonatkozik; **a privát célú, kompenzáció nélküli elvonás egyáltalán nem áll semmilyen alkotmányos védelem alatt**, sőt, semmilyen jogi védelem alatt nem áll. Azzal szemben nincs elismerhető ok, sőt olykor egyenesen az állam büntető hatóságai és bíróságai által gyakorolt szankció alkalmazása alá esik, ami alól csak a végszükségű helyzet és az ehhez hasonló állapotok teremtenek kivételt.

64. A **korlátozhatóságot azonban még a közérdekűség esetén is igazolni kell**, annak határaitra vonatkozóan az Alkotmánybíróság a maga számára is irányadóan a mércét úgy fogalmazta meg, hogy: „Az állami beavatkozás alkotmányosságának megítélésének súlypontja, az alkotmánybírósági értékelés voltaképpen tere a cél és az eszköz, a közérdek és a tulajdonkorlátozás arányosságának megítélése lett.” A közérdek követelményének a klasszikus közhasznú és közcélú korlátozásokon túl, olyan korlátozások is megfelelhetnek, amelyek közvetve oldanak meg társadalmi problémákat [először: 64/1993. (XII. 22.) AB határozat]. A későbbi határozatokból azonban kitűnik az is, hogy – ha máshol nem – legkésőbb az arányosság követelményének vizsgálhatósága keretében ezt a jogalkotónak igazolnia kell. [pl. 13/1998. (VI 30.) AB határozat, 3/2000 (II. 25) AB határozat]

65. Az Indítványozó esetében tipikusan a burkolt, úgynevezett közvetett kisajátítás, tulajdon elvonás valósult meg, azzal, hogy az Önkormányzat forgalomképtelen közutat cserélt el magánjogi jogalanyokkal. Ennek a helyzetnek az orvoslására az Indítványozó alappal és joggal tart igényt. **Emögött a tulajdon elvonás mögött semmilyen méltányolható közérdek nincs, ilyen az alperesek nem igazoltak.**

66. Az Alkotmánybíróság – kimondottan az „útügyben” hozott **3012/2017. (II. 8.) AB**

határozatában – kitért arra, hogy továbbra is irányadónak tekinti, miszerint az alapjogi védelem a tulajdon részjogosítványaira is kiterjed. Ekként ha a korlátozás ezek bármelyikét, vagy ezek közül egyidejűleg többet is érint, az alkotmányos sérelem akkor is vizsgálendő és a korlátozásnak akkor is meg kell felelnie az Alkotmánybíróság által kialakított tesztnek. A korlátozás alaptörvény-ellenes, ha ha az elkerülhetetlen, kényszerítő ok nélkül történik, továbbá a korlátozás súlya a korlátozással elérni kívánt célhoz képest aránytalan; ha amögött nincs közérdek. A közérdek és a korlátozás arányossága körében pedig az Alkotmánybíróság határozza meg az indokoltság elfogadhatóságát.

67. Megvizsgálva az Indítványozó helyzetét, a vizsgálathoz irányadó szempont, hogy a perbeli alperesek jogait, jogos érdekeit semmiben nem korlátozza, ha az Indítványozó helyzete a korábbival (a korlátozás előttivel) azonos marad és a korlátozás ténye mögött nincs semmilyen közérdek. Az Indítványozó az I-II. r alperesekkel eddig is külön-külön a közútról megközelítve használta saját ingatlanát – s pontosan így tettek az ellenérdekű felek is. A három cég eddig sem zavarta semmiben egymás birtoklását, használatát, a tulajdonukba tartozó épületek hasznosítását. Nem is volt semmilyen indoka az út lezárásának, azon kívül, hogy az egy területi egységen, de eltérő ingatlanokon gazdálkodó I-II.r. alpereseket „zavarta” az Indítványozó „jelenléte”. Valójában a cégek, tulajdonosok, alkalmazottak között teljesen semleges viszony volt, konfliktust pedig az eltérő termelési kör sem okozott. Az érintett III.r. alperes az önkormányzat volt, amely fizikai értelemben csak a „közúttal” volt jelen és egyforma elbírálást, joghoz való hozzájutást kellett volna biztosítani valamennyi félnek.

68. Nem fűződik ahhoz az önkormányzati oldalról sem közérdek, hogy az Indítványozót a területéről „kiszorítsák”. Ilyen okokat, adatokat egyetlen – az ügyben születet ítélet – sem tartalmaz, ez fel sem merült a per során. Magánérdekek persze lehetnek, ám ezek alkotmányossági szempontból érdektelenek. Ugyanakkor a támadott szerződés és az ezt jóváhagyó ítélet folytán előállt az a helyzet, hogy az Indítványozó – minthogy azt az alperesek alaptörvényi és más törvényi szabályok megsértésével, a bíróság pedig ennek jóváhagyásával ezt kialakította – teljes kompenzáció-hiányos állapot mellett, **gyakorlatilag elvesztette tulajdonhoz való jogának minden lényeges elemét.**

69. Utalni kell arra, hogy a – létező – **közérdeknek egyébiránt legalább a szerződésből ki kellene tűnnie**, de erre vonatkozó elemet az okirat nem tartalmaz. A bíróság sem tudott valós közérdeket (és persze azt sem korlátlanul) szembeállítani az Indítványozó alapjogaival. Az államnak és az igazságszolgáltatás gyakorlójának ugyanakkor a tulajdonhoz való alapjog tiszteletéből adódóan is az a kötelessége, hogy tartózkodjanak a magánszemélyek tulajdonosi szférájába történő behatolástól, illetve az illetéktelen, közérdek nélküli, szükségtelen-aránytalan beavatkozást akadályozzák meg. Mi több, a jogalkotói köteles megteremteni azt az intézményi garanciát és jogi környezetet, ami a tulajdont működőképessé teszi, minthogy az a tulajdoni korlátozás, ami valódi kényszerítő ok nélkül történik, alkotmányosan elfogadhatatlan. [64/1993.(XII.22.) AB határozat] Az állam intézményvédelmi kötelezettsége, ugyanis alapjogi kérdés, közvetlenül alkotmányos védelem alatt áll. [Részletesen pl. 3177/2014. (VI. 18.) AB végzés, Indokolás; 5/2016. (III. 1.) AB határozat]. Ebben az esetben jogszabályi szinten volt (van is) ilyen garancia. Valós közérdek igazolása mellett alkalmazható olyan jogintézmény, ami az Indítványozónak ha okoz is érdeksérelmet, a tulajdoni sérelemtől megvédi. Ehhez képest közömbös a másodfokú bírósági ítéletben a kereset elutasítására

felhozott egyetlen érv: nevezetesen, hogy a keresetnek való helyt adás az alperesi oldalon bonyolult elszámolási helyzetet hozna létre. Erre nem az a válasz, hogy a „bonyolult elszámolás” elkerülése helyett az ügyben, a helyzetben teljesen vétlen Indítványozót a tulajdonától megfosztjuk, ha úgy tetszik kisemmizzük.

Összefoglaló kérelem

A fentiek alapján az Indítványozó kéri indítványa befogadását és elbírálását, valamint az abban foglaltaknak való helyt adást. A bíróság ugyanis a támadott ítéleteiben nem vette figyelembe az ügy alapjogi érintettségét, és az általa alkalmazott jogértelmezés nem áll összhangban az indítványban felhívott alapjogok tartalmával [3/2015. (II. 2.) AB határozat]

Budapest, 2020. április 18.

Tisztelettel: az Indítványozó képviselőjeként:

dr. Kadlót Erzsébet
ügyvéd

dr. Kadlót Erzsébet
ügyvéd

csatolva: meghatalmazás